

ВИКОРИСТАННЯ КАЛЕНДАРНО-ОБРЯДОВИХ СВЯТ У ВИХОВАННІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Зростання інтересу до національної культури є невід'ємною складовою процесів духовного відродження нашого народу. Календарно-обрядові свята втілюють притаманний українській ментальності гармонійний зв'язок людини і природи, що впливає на організацію господарювання, функціонування етичного й естетичного компонентів суспільної свідомості. Народна обрядовість як історична форма побутування масової культури має творчий характер через здатність залучати кожну людину до спільної художньої діяльності, що забезпечує усвідомлення й закріплення національних цінностей кожною наступною генерацією.

Збагачення змісту та педагогічних засобів навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи народним досвідом виховання особистості обґрунтовано в дослідженнях: О. Воропай, М. Грушевського, О. Духновича, П. Житецького, Я. Коменського, М. Костомарова, П. Куліша, М. Максимовича, В. Сухомлинського, К. Ушинського, П. Чубинського, Д. Яворницького (виховання особистості на традиціях і звичаях українського народу).

С. Русова підкреслювала, що потрібно пов'язувати виховання з історичними традиціями свого народу, дитина зможе по-справжньому поважати культурні і національні здобутки інших народів, якщо вона глибоко проникає в духовну скарбницю свого народу [3, с. 218].

Кожна нація, кожен народ, навіть кожна соціальна група мають свої традиції, звичаї, обряди та свята, становлення яких відбуваються протягом багатьох століть. Повага до національного – до рідної землі, природи, до мови, пісень, обрядів, звичаїв не з'являється сама собою, її потрібно плекати з дитинства. Святково-звичаєва спадщина, а також мова – це найміцніші елементи, що об'єднують і цементують окремих людей в один народ, в одну націю [2].

Український термін «обряд» походить від слова обряджати, тобто приводити у належний вигляд, упорядковувати, прикрашати, прибирати, робити красивим, ошатним тощо. В обрядах календарних свят, за допомогою символів і символічних дій, художньо оформлюється весь комплекс трудових дій, які набувають естетичного спрямування.

У вихованні учнів надзвичайно важливе значення мають і народні свята, які більшість дослідників визначають як форми і прояви національно-культурних традицій і звичаїв. Свято – це джерело буття людини, виразник важливих і цікавих сторін її життя. Цей визнаний феномен культури заслуговують на увагу в шкільній практиці передусім тому, що покликаний організувати вільний від навчання час. Свята викликають особливий психологічний настрій, впливаючи на почуття. Отже, за своєю природою свята, ритуали і обряди виконують важливу роль чинників формування морально-естетичних почуттів, смаків, відносин у людей.

Початкова школа повинна виховувати майбутніх громадян України на основі культурно-історичного досвіду нашого народу, його багатовікової мудрості та духовності. Як уже було доведено, ефективним засобом цієї роботи виступають національні традиції, які мають потужні виховні можливості, які мають потужні виховні можливості.

Вивчення методичної літератури дає підстави стверджувати, що ця робота здійснюється вчителем початкових класів в різних напрямках: на уроках, факультативах, у роботі гуртків, у процесі суспільно корисної праці, під час проведення різноманітних позакласних виховних заходів: День матері, День батька, свято Врожаю, взимку – Миколая, Різдвяні свята, Свят – Вечір, Щедрий вечір, Водохрещатошчо.

Наприклад, зимове свято починає св. Миколай, що випадає на 19 грудня. Роздача дарунків в'яжеється з відповідною сценкою, декламаціями та піснями дітей. У піснях Миколай виступає як милосердний захисник невинних і праведних, який має надію, що такими ж милосердними і щирими будуть ті діти, яким він роздає подарунки.

Наступне зимове обрядове свято – Різдво Христове, яке злилося з дохристиянським святом Коляди і перетворилося на яскраве святково-обрядове дійство. Поряд з театралізованим відтворенням євангельських оповідань про чудесне народження Христа, сюди ввійшли і старослов'янські колядки, ходіння від хати до хати з піснями і вітаннями, частування дітей. Але головне, Різдво повинно захоплювати дітей духовними вартостями – виявами любові і поваги до ближнього[1].

Важливе місце у вихованні молодших школярів займають родинні традиції. Діти активно вивчають родовід і по батьковій і по материнській лінії. Дізнаючись про своє генетичне дерево, учень відчуває себе причетним до певного народу, відчуває себе впевненіше. Все це виховує в дітей гордість, гідність, прагнення не осоромити, а зберегти і примножити честь свого родоводу. По класах проходять родинні свята, сімейні вогники як от: «Мати – берегиня роду», «Вклонися батькам своїм», «Шануй батька і неньку», «Бабуся рідненька», «Мій дідусь», «Міцна сім'я – опора України». Їх мета – виховання поваги до батька, матері, бабусі, дідуся, свого народу.

Отже, педагогічне значення календарно-обрядових свят полягає в тому, що вони є результатом виховних зусиль протягом багатьох поколінь і виступають завжди важливим засобом виховання. Через систему традицій, звичаїв та обрядів український народ витворює себе, свою духовну, народну культуру, свій характер, національну психологію своїх дітей.

Список використаних джерел

1. Балдинюк Д. І. Виховний потенціал календарно-обрядових пісень у художньо-педагогічному спілкуванні молодших школярів [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://mpf.udpu.org.ua/baldynyuk-d-i-vyhovnyj-potentsial-kalendarno-obryadovyh-pisen-u-hudozhno-pedahohichnomu-splukuvanni-molodshyh-shkolyariv/>
2. Малько А. Виховуємо на традиціях рідного народу / А. Малько // Відкритий урок. – 2006. – С.7 – 9.
3. Русова С. Вибрані твори / С. Русова – К.: «Освіта», 1996. – 365 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>